Náučný chodník Mesteckým chotárom

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Považská Bystrica
Geomorfologická jednotka:	Javorníky
Geologické jednotky:	bradlové pásmo a flyšové pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Mestečko, Jednota a pešo 200 m k obecnému úradu
Východisko:	Mestečko, obecný úrad
Trasa:	Mestečko: obecný úrad – škola – Mestečianska skala (bývalý kameňolom) a späť – detské ihrisko – poľnohospodárske družstvo – popri Bielej vode – obecný úrad
Dĺžka, prevýšenie:	4 km, prevýšenie 105 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: kultúrnohistorické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: V krátkom úseku je chodník súbežný so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: ?(2007 – 2013)

Aktuálny stav: Náučný chodník je udržiavaný, niektoré tabule sú mierne vyblednuté (2019).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Mestečko, Mestečko 118 , 020 52 Mestečko, tel. 042 4692 039

Poznámka: Náučný chodník prechádza napriek svojmu názvu zväčša len intravilánom obce.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Počas prípadného zberu vzoriek či skamenelín v opustenom lome na Mestečianskej skale je nutné pre možný pád skál z lomovej steny maximálne zvýšiť opatrnosť!

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Mestečko. Obec v doline Bielej vody – v strednej časti Púchovskej doliny – severozápadne od Púchova prevažne na území Javorníkov pri ich styku s Bielymi Karpatmi s významnou dopravnou polohou na železničnom a cestnom prechode do Česka, intravilánom bezprostredne na severozápade susediaca s obcou Zárečie. Prvá písomná zmienka je v súpise majetkov panstva Lednica z roku 1471, no jej územie bolo osídlené rovnako ako iné časti Púchovskej doliny už v dobe kamennej (pozri v hesle Mestečianska skala). Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, chovom dobytka a ovocinárstvom, z remesiel tkáčstvom, pletením košov, debnárstvom, kováčstvom, kolárstvom, mlynárstvom a valchárstvom, v 19. storočí tu bola pálenica. V rokoch 1929, 1939 a 1949 obec postihli veľké povodne. Jej súčasťou sú aj dve osady – Bukoviny (južne od centra obce vo svahu v doline Dolniackeho potoka už v Bielych Karpatoch) a Háj (pod vrchom Stráž, ktorého svah je postihnutý zosuvom). Ako v celej Púchovskej doline aj v Mestečku dominuje evanjelické vierovyznanie obyvateľstva, čo súvisí s prijatím myšlienok reformácie miestnym obyvateľstvom už v 16. storočí ako aj príchodom exulantov po Bitke na Bielej hore. Po vydaní tolerančného patentu šesť susediacich obcí vybudovalo v susednom Zárečí v roku 1786 spoločný drevený evanjelický kostol, ktorý bol v roku 1859 prestavaný a doplnený neskorobarokovou samostatne stojacou murovanou 17 m vysokou zvonicou. Oba objekty sú národnými kultúrnymi pamiatkami. V blízkosti kostola stojí pamätník M. R. Štefánika s bustou od vsetínskeho sochára Rudolfa Hlavicu, a to nepretržite (podobne ako aj na Myjave a v Predmieri) od svojho vybudovania tu v roku 1935, súvisiaceho so začatím stavby významnej železničnej trate Púchov – Horní Lideč, pomenovanej menom generála M. R. Štefánika.

Mestečianska skala. Bradlový tvrdoš na južnom okraji Javorníkov severne nad obcami Mestečko a Zárečie vyčnievajúci v ľavom svahu doliny Bielej vody, vypreparovaný eróznymi a denudačnými geomorfologickými procesmi z okolitých relatívne menej odolných hornín flyšového pásma. Skala leží na samom západnom okraji bradlového pásma (viac o ňom v texte k náučnému chodníku Starý hrad – Branč), v širšom území tu dosahujúcom svoju maximálnu šírku (východným smerom siaha až zhruba 18 km za Horný Moštenec vo východnom okraji Považského podolia). Budujú ju jurské červené a bledé **krinoidové vápence**, ktoré vznikali spevnením morských usadenín obsahujúcich zvyšky (články) schránok ľalioviek (lat. *Crinoidea*), plytkomorských živočíchov, tvorených kalcitom. Okrem nich tu vystupujú i červené hľuznaté vápence s amonitmi. Plošina Mestečianskej skaly bola už v dobe kamenej osídlená, čo dokazujú nálezy kamennej sekery a troch trecích kameňov z roku 1933, venované Slovenskému národnému múzeu v Martine. Najintenzívnejšie osídlenie sa datuje z doby rímskej až do

roku 400 n. l. Najväčší rozsah osídlenia zaznamenal ľud púchovskej kultúry. Z jeho hrádku s hlinito-kamenným valom z konca 1. storočia p. n. l., jedného z najvýznamnejších v celej Púchovskej doline, sa zachovala len časť – zväčša bol zničený ťažbou vápenca.

Biela voda. Pravostranný prítok Váhu na jeho strednom toku, dlhý vyše 25 km. Pramení v Javorníkoch severozápadne od Lazov pod Makytou v juhozápadnom svahu Stolečného v ich hlavnom chrbte vo výške okolo 850 m n. m. pod sedlom Portáš, preteká smerom na juh po obec Lúky, kde sa dotkne Bielych Karpát a zmení smer toku na juhozápadný. Do Váhu ústi na juhozápadnom okraji mesta Púchov vo výške asi 260 m n. m. V úseku medzi obcou Lúky a ústím jej dolina (nie koryto) je rozhraním medzi Bielymi Karpatmi a Javorníkmi. Touto časťou jej doliny prechádza elektrifikovaná dvojkoľajná železničná trať s dĺžkou 28 km spájajúca Púchov a Horní Lideč na Morave, vybudovaná ako **železnica generála M. R. Štefánika** v roku 1937 pre dôležité spojenie Prahy a Košíc. Elektrifikovaná bola v roku 1960, dnes je pre nákladnú železničnú dopravu označovaná ako Česko-slovenský koridor. Súbežne so železničnou traťou vedie aj významná cestná komunikácia. Železnica i cesta smerom k západu prechádzajú cez **Lyský průsmyk (528 m n. m.)** – sedlo na kontakte Bielych Karpát, Javorníkov a Vizovickej vrchoviny na Morave v obci Střelná, ktoré je rozvodím potokov Střelenka (prítok Senice na Morave) a Lysky (prítok Beňadína na Slovensku). Zvyčajne sa ale ako **Lyský priesmyk** označuje asi 2 km východnejšie nižšie ležiaci prielomový úsek doliny Lysiek medzi Bielymi Karpatmi a Javorníkmi v oblasti česko-slovenskej hranice (455 m n. m.).

Javorníky. Rozsiahly horský geomorfologický celok na severozápadnom okraji Slovenska medzi Lysou pod Makytou, Púchovom, Bytčou, Žilinou, Čadcou a Makovom, smerom na západ malou časťou presahujúci na východnú Moravu, resp. do Česka. Medzi Púchovom a južným okrajom Považskej Bystrice zasahujú neďaleko aj na ľavú stranu Váhu. U nás susedia na severe s Turzovskou vrchovinou a Kysuckými Beskydami, na východe s Kysuckou vrchovinou a kratučko so Žilinskou kotlinou a Súľovskými vrchmi a na juhu s Považským podolím a Bielymi Karpatmi. Majú plochý málo rozčlenený ústredný chrbát, Veľkým Javorníkom dosahujúci nadmorskú výšku 1 071 m. Budované sú prevažne paleogénnymi horninami flyšového pásma, pričom masívne chrbty s hornatinovým reliéfom sa viažu na série s prevahou rôznych typov pieskovcov. Doliny na juhovýchodnom úbočí horstva s rozširujúcimi sa až kotlinovými úsekmi sa vyvinuli v územiach s prevažujúcimi ílovcami a vrchovinovým prípadne len pahorkatinovým reliéfom, tvoriac nápadnú tiahlu zníženinu – Javornícku brázdu – so sídlami (Papradno, Štiavnik, Kolárovice, Veľké Rovné, Dlhé Pole) a poľnohospodárskym využitím zeme, na rozdiel od zvyšku zalesneného horského územia. Juhozápadnú časť celku medzi Púchovom a Predmierom, resp. dolinou Štiavnika buduje bradlové pásmo (zlepence, pieskovce, hľuznaté vápence, sliene a i.), čo sa prejavuje väčšou členitosťou reliéfu s výskytom skalných foriem. V oblasti celého pohoria sú priaznivé litologické podmienky pre tvorbu početných zosuvov. Pohorie odvodňujú potoky ústiace do Váhu alebo Kysuce (na Morave do Vsetínskej Bečvy). Na jeho južnom okraji sa nachádza na Váhu vodná nádrž Nosice. Pri jej výstavbe v roku 1952 náhodne navŕtali veľmi kvalitnú minerálnu vodu, zložením takmer totožnú s kyselkou v Luhačoviciach, čo bolo faktorom vzniku kúpeľov Nimnica, najmladších na Slovensku. Vo vyšších častiach pohoria prevládajú bukové a jedľovo-bukové lesy, v nižšie ležiacich kotlinkách a dolinách sú popri sídlach lúky, pasienky a polia. Stredná časť Javorníkov predstavuje plošne väčšiu polovicu územia Chránenej krajinnej oblasti Kysuce (moravská časť Javorníkov je súčasťou CHKO Beskydy).

Názvy informačných panelov

1. História a kultúra
2. História školstva
3. Regionálna flóra

4. Regionálna fauna
5. Archeologické nálezisko
6. História hasičstva
7. Pôda živiteľka
8. Spolky a organizácie
9. Šport v obci

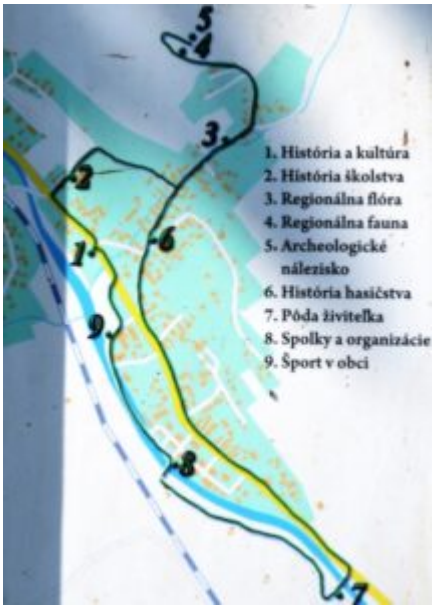

NÁUČNÝ CHODNÍK MESTECKÝM CHOTÁROM 7

NÁUČNÝ CHODNÍK MESTECKÝM CHOTÁROM
9

1. História a kultúra
2. História školstva
3. Regionálna flóra
4. Regionálna fauna
5. Archeologické nálezisko
6. História hasičstva
7. Pôda živiteľka
8. Spolky a organizácie
9. Šport v obci

